

Tatiana Konderak

Języki obce w nauczaniu wczesnoszkolnym a zreformowane założenia programowe

Edukacja Elementarna w Teorii i Praktyce : kwartalnik dla nauczycieli nr 4,
105-107

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tatiana Konderak
Instytut Romanistyki
Uniwersytet Warszawski

JĘZYKI OBCE W NAUCZANIU WCZESNOSZKOLNYM A ZREFORMOWANE ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

W większości państw Unii Europejskiej przeprowadzono w ostatnich latach reformy oświatowe (w edukacji wczesnoszkolnej, a w niektórych przypadkach również przedszkolnym) w celu przyspieszenia startu nauki języka obcego. Również w Polsce wśród proponowanych zmian obserwujemy tendencję do obniżania wieku obowiązkowej edukacji językowej, jak również zwiększania liczby języków nauczanych w szkole.

30 stycznia 2009 roku weszło w życie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. nr 4, poz. 17). Dokument ten określa minimum wiedzy i umiejętności, jakie powinien posiadać przeciętnie zdolny uczeń na koniec danego etapu nauczania, przy czym wyjątkowo dużo uwagi poświęcono w nim edukacji wczesnoszkolnej i nauce języków obcych (Podstawa programowa z komentarzami. Tom 3:2009). Głównym zadaniem w obszarze języków obcych według zreformowanych założeń programowych jest dostosowanie nauczania do nowych warunków, gdyż obniżenie wieku rozpoczynania edukacji szkolnej wiąże się ze zmianą sposobu pracy z najmłodszymi uczniami. Pierwszoklasiści rozpoczynają obowiązkowo naukę języka obcego nowożytnego w wymiarze co najmniej 190 godzin w ciągu trzech lat, przy czym nowa podstawa programowa była pisana z myślą o potrzebach rozwojowych i możliwościach intelektualnych dzieci sześciolletnich rozpoczynających edukację szkolną.

Zapis wymagań w podstawie programowej nawiązuje do deskryptorów *Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego* (ESOKJ 2003), który stwarza wspólną wykładnię merytoryczną i już od wielu lat kształtuje metodykę nauczania języków obcych. Publikacja ta, której celem było wprowadzenie jednolitego systemu analizy uczenia się i nauczania, jest podstawą przy opracowaniu programów kształcenia językowego na wszystkich poziomach zaawansowania, podręczników, a także egzaminów językowych.

W komentarzu do podstawy programowej przedmiotu *Język obcy nowożytny* czytamy, iż wiedzę językową tworzą składniki: lingwistyczny, socjologiczny i pragmatyczny, których podstawą jest wiedza deklaratywna i proceduralna, jak również sprawności i umiejętności (Podstawa, op.cit. : 64). Przejawia się ona

w działaniach językowych zarówno receptywnych, produktywnych, jak również w działaniach interakcyjnych i mediacyjnych, będących zupełnie nowym elementem podstawy programowej, czyli poza podstawowymi sprawnościami, do których należą słuchanie, mówienie, pisanie i czytanie, znajduje się zapis o umiejętności reagowania językowego i przetwarzania tekstu.

Zgodnie z nową podstawą programową, która opisuje efekty kształcenia po każdym etapie edukacji, na poziomie klas I–III głównym celem w nauczaniu języków obcych jest kształtowanie motywacji do nauki, wspieranie rozumienia ze słuchu (przed produkcją językową), które jest podstawowym elementem kompetencji komunikacyjnej u dzieci, a także rozwijanie sprawności mówienia, które należy rozumieć jako odtwarzanie zwrotów wprowadzonych i utrwalonych na lekcji. W każdej części podstawy programowej można wyróżnić wymagania ogólne, czyli cele kształcenia oraz wymagania szczegółowe, czyli treści nauczania, które stanowią wykaz wiadomości i umiejętności dla ucznia kończącego dany etap edukacji. Według wymagań szczegółowych od ucznia kończącego klasę pierwszą oczekuje się, że będzie rozumiał polecenia i właściwie na nie reagował, rozumiał znaczenie zwrotów, sens dialogów, historyjek i bajek wspieranych obrazkami, gestami i przedmiotami, nazywał przedmioty i obiekty w najbliższym otoczeniu, recytował wierszyki i rymowanki oraz śpiewał piosenki (op.cit : 27). Uczeń ten będzie w ciągu pierwszego roku nauki języka obcego stopniowo budował swoją świadomość językową w zakresie języka obcego i ojczystego, co wpływa na budowanie postawy otwartości i tolerancji wobec innych kultur i narodowości.

A zatem rozpoczynając naukę języka obcego w pierwszej klasie szkoły podstawowej w wieku sześciu lat, uczeń rozwine głównie rozumienie tekstu słuchanego oraz mówienie, przy czym samodzielne użycie języka będzie ograniczało się do odtwarzania go w śpiewanych piosenkach i recytowanych wierszykach i rymowankach. Reasumując, kończąc klasę pierwszą uczeń ma: rozumieć, odpowiednio reagować, nazywać, recytować i śpiewać. Aby osiągnąć zamierzone rezultaty niezbędne jest realizowanie poszczególnych zagadnień językowych w różnorodnych, atrakcyjnych dla uczniów formach z wielokrotnym powracaniem do omówionych już treści: w grach i zabawach językowych, ruchowych, małych formach teatralnych i dramowych z wykorzystaniem muzyki i zajęć manualnych, które zaspokajają dużą potrzebę ekspresji plastycznej dzieci w tym wieku. Odnoszenie się do różnych typów inteligencji oraz stosowanie nauczania multisensorycznego, pozwala nauczycielowi języka obcego, zgodnie z reformą programową, na poszerzenie zakresu treści omawianych na zajęciach, wykorzystując potencjał uczniów do przyswajania języka. Warto w tym miejscu wspomnieć, iż w preambule do ww. dokumentu zawarto informację o konieczności indywidualizowania nauczania i wspomagania rozwoju ucznia, co pozwala na dostosowanie rozwoju umiejętności cząstkowych do możliwości poszczególnych dzieci. Sprzyjają temu zajęcia prowadzone w przyjaznej, bezpiecznej atmosferze, czy dostrzeganie przez nauczyciela nawet małych, indywidualnych osiągnięć, które

budują w dziecku poczucie własnej wartości i wiarę w swoje możliwości. Aby wpłynąć na wszechstronny rozwój dziecka, pamiętajmy, żeby nie zmuszać, a zachęcać do aktywnego udziału w zajęciach, do mówienia, śpiewania, śledzić wysiłki i doceniać, nagradzając drobne sukcesy. Bardzo ważne jest zachęcanie małych uczniów do współpracy z rówieśnikami, która rozwija umiejętności społeczne.

Tatiana Konderak

Dokumenty:

Europejski System Opisu Kształcenia Językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie, 2003, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa.

Podstawa programowa z komentarzami 2009, tom 3. Języki obce, Ministerstwo Edukacji Narodowej, Warszawa.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z dnia 15 stycznia 2009 r., nr 4, poz. 17).

Tatiana Konderak
Instytut Romanistyki
Uniwersytet Warszawski

ROZWIJANIE PROCESÓW POZNAWCZYCH NA LEKCJI JĘZYKA OBCEGO

Procesy tworzące i modyfikujące struktury poznawcze dziecka w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym charakteryzuje ściśle powiązanie z działaniem oraz duża podatność na bodźce zewnętrzne. Dzięki przetwarzaniu informacji odbieranych z otoczenia, ich przechowywaniu i przekształcaniu, dziecko w sposób aktywny tworzy wiedzę o otaczającej go rzeczywistości, spostrzegając świat wieloma zmysłami jednocześnie. Dzięki stopniowemu dosko-